

Людмила ВИШЕНЬКО,
учитель початкових класів
Десантненського ЗЗСО
Вилківської міської ради
Ізмаїльського району Одеської області,
старший вчитель

Формування екологічної свідомості учнів засобами виховного заходу «КРИЛАТІ ВІСНИКИ ВЕСНИ». 2 КЛАС

Актуальність
У сучасних умовах особливої ваги набуває формування екологічної культури молодших школярів. Виховні заходи природничого спрямування сприяють розвитку дбайливого ставлення до природи, формують ціннісні орієнтації та екологічну свідомість дітей.
Мета
поглибити знання учнів про перелітних і осілих птахів України; формувати уявлення про значення птахів у природі та житті людини; розвивати екологічне мислення та любов до природи.
Методи та форми роботи
бесіда, інтерактивні вправи, ігрові технології, інсценізація, робота в групах.

Хід заходу

І. Вітання

- Сьогодні у нас особливе свято — День зустрічі птахів. Із давніх-давен люди з нетерпінням чекали весни та повернення пернатих мандрівників із теплих країв.

- Здавна в Україні казали, що птахи на своїх крилах приносять весну-красну й пробудження природи. Щороку маленькі й великі птахи долають тисячі кілометрів, щоб повернутися до рідних домівок. Вони потребують нашої турботи й захисту. Тож сьогодні ми не просто зустрічаємо птахів — ми вчимося бути їхніми справжніми друзями.

ІІ. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Ведучий

- А чи добре ви знаєте птахів, що повертаються до наших країв? Перевіримо! Мерщій відгадуйте загадки!

Першим я приніс весну,
Пробудив усе від сну.
Заспіваю під вікном,
Звуть усі мене… (шпаком).

Чорномазий, білодзьобий,
Він за плугом поважно ходить.
Сторож вірний, друг полів,
Перший вісник теплих днів. (Грак)
Я гніздо люблю будувати
під дахом сільської хати. (Ластівка)

Сіра пташка на лужку
Нам кує :"Ку-ку, ку-ку-ку".

Та погану звичку має —
Яйця в гнізда підкладає.
Ця матуся-вередуля
Називається …(зозуля).

У долині цілий день
Він співа дзвінких пісень.
Як верба і як калина,
Птах цей — символ України.
Тішить піснею людей
Гарна пташка — …(соловей).

На даху моєї хати
Оселився птах цибатий.
Довгий дзьоб і ноги має,
Мишок, жабок полюбляє.
Чемних діток іздалека
В кожен дім несе …(лелека).

- Молодці! Ви справжні знавці пташиного світу.

Учениця

У чарівний день, весняну пору,
Коли струмочки дзюркотять,
Ти підніми голівку вгору —
Птахи із вирію летять.
Земля їх квітами стрічає,
Повсюди проліски цвітуть.
А в синім небі сонце грає
І вказує пташині путь
До рідних гнізд, що їх лишили,
Коли мороз річки скував...
Ключі пташині прилетіли...
І жайвір пісню заспівав.

Н. Красоткіна

Інсценізація «Розмова птахів»

Дійові особи: Шпак, Жайворонок, Лелека, Дитина

(Звучить тиха весняна музика. На сцену вибігає Дитина, дивиться вгору, ніби прислухається.)

Дитина (радісно)

- Ой, чую пташиний спів! Невже це наші пернаті друзі повернулися з теплих країв?

(З'являється Шпак)

Шпак

Цвірінь-цвірінь!
Я першим прилетів до вас,
Бо вже весняний надворі час!
Чи готові для мене шпаківні?

Дитина (гордо)

- Так! Ми вже підготували шпаківні-будиночки й чекали на тебе! Ми разом із батьками їх майстрували.

Шпак

- Молодці, діти! У чистій шпаківні й пісня звучить веселіше. А знаєте, я за літо з'їдаю тисячі шкідливих комах!

Дитина

- Ого! То ти справжній помічник садівників!

Шпак

- Саме так!

(Лунає дзвінка мелодія жайворонка)

Жайворонок

Трелі-лі, трелі-лі!
Я приніс пісні веселі!
Я високо в небі співаю,
Весну-красну закликаю!

Дитина

- Ми чули твій спів над полем — він такий гарний!

Жайворонок
Я люблю чисті поля й тихі луки.
Та інколи мені стає сумно…
Дитина
- Чому ж ти сумуєш?
Жайворонок
- Деколи люди смітять у лісах й на лугах, і руйнують наші гнізда…
Дитина
- Ми так не будемо! Ми бережемо природу!
Жайворонок
- Тоді я співатиму для вас ще голосніше, веселіше і дзвінкіше!
(Лунають повільні урочисті звуки. Велично виходить лелека.)
Лелека
Клац-клац! Добрий день, діти! Я здалеку летів до рідної домівки.
Дитина
Лелеко, ми так чекали на тебе! Кажуть, ти приносиш щастя.
Лелека
- Щастя приходить туди, де люблять і бережуть природу. Чи пам'ятаєте ви правила друзів птахів?
Дитина
- Так!
Не руйнувати гнізда пташок.
Не лякати пташенят і не брати їх у руки.
Підгодовувати птахів узимку.
Лелека
- Бережіть природу — і ми щороку будемо повертатися до вас.
Дитина
- Обіцяємо бути друзями всіх птахів! Щовесни повертайтеся додому!
Шпак
- Ми співатимемо для вас веселі пісні!
Жайворонок
- Ми звеселятимемо поля і охоронятимемо сади!
Лелека
- Ми принесемо у ваш край мир і добро!
Усі разом
Бережімо птахів — друзів природи!
Ведучий
- На початку березня жінки випікали обрядове печиво у вигляді пташок. Діти брали це печиво і вибігали на найвищий пагорб у селі, підіймали «жайворонки» угору і співали закличку.
Учень
Пташок викликаю
із теплого краю.
Летіть, соловейки,
на нашу земельку!
Спішіть, ластівоньки,
пасти корівоньки.
Ведучий
- А дорослі хлопці вилізали на дахи хати і закликали:
Прошу я, просять тато і мати:
Прилітайте, пташки, до нашої хати!
- Вважалося, що тоді ластівки та лелеки, обов'язково зів'ють гнізда біля їхньої хати. А це віщувало щастя, здоров'я та достаток у родині. За народними прикметами, на чиє поле в цей день птахи сядуть першими, у того господаря буде добрий урожай.
- Тож упізнаймо на вигляд перелітних птахів. Зіграймо в інтерактивну гру.

Інтерактивна гра «Упізнай птаха» https://learningapps.org/view47443988

Ведучий

- А ще із птахами пов'язано безліч народних ігор. Зіграймо в одну з них.

Українська народна гра «Журавель»

(Діти стають у коло та імітують рухи журавля. Співають пісеньку.)

Унадився журавель, журавель
до бабиних конопель, конопель,
(взявшись за руки ходять по колу)
Такий, такий журавель,
(піднімають високо коліна, махають руками)
Такий, такий довгоносий
(показують довгий дзьоб)
Такий, такий журавель.
(махають руками)
Такий, такий довгоногий,
(піднімають високо коліна)
Конопельку поїдає.
(присідає ніби їсть коноплі)
А я того журавля уловлю, уловлю.
Сіттю крила обів'ю, обів'ю,
(нахиляються ніби ловлять)
Щоб він більше не літав, не літав.
Конопельки не щипав, не щипав.
(сваряться пальчиком).

Поетична хвилинка

Поки шпак літав у вирій,
встигла білочка прудка
поселитись у квартирі
у шпака-мандрівника.
Не страшні їй завірюхи,
не страшні морози злі –
у шпаківні тепло й сухо,
ще й запаси чималі
і горішків, і насіння,
і шишок, і всяких страв,
що торік у дні осінні
білчин рід увесь збирав.
Сніг розстав, струмки, мов ріки.
Дні погожі та ясні.
Із далекої мандрівки
шпак вернувся навесні.
Білка дякувала щиро
за притулок. Іч яка!
Знов проситись на квартиру,
мабуть буде до шпака.

Учень

Ми друзі і вірні, і щирі,
Бо ми бережемо повсякчас
Пташок, що літають у вирій,
Й щороку вертають до нас.

Ведучий

- Український народ здавна спостерігав за птахами й помічав, які вони працьовиті, співучі та корисні для природи. Свою мудрість люди передавали за допомогою влучних й дотепних прислів'їв. У цих коротких висловах заховано багато важливих підказок: як поводитися в природі, чому птахів треба берегти і чого ми можемо в них навчитися.

Ведуча

- А зараз перевіримо, чи уважні ви слухачі й чи добре відчуваєте народне слово. Я читатиму початок прислів'я, а ваше завдання — правильно дібрати його кінцівку. Будьте уважні, думайте швидко й працюйте разом!

Вправа-гра «Добери кінцівку до кожного прислів'я»

У кожного солов'я пісня своя.
Птаха пізнають у польоті, а людину у роботі.
Краще синиця у руках, а ніж журавель у небі.
Де багато пташок, там нема комашок.
Всяка пташка своє гніздо знає.
Кожна пташка своє гніздо хвалить.
Де лелека водиться, там щастя родиться.
Не вчи орла літати, а солов'я співати.

Учениця

Любий друже мій, юннате,
Уявляєш скільки птах
Може нищить, поїдати:
Гризунів, черв'яків, комах.

Учень

Тож птахи із нами в спілці –
Поля й лісу сторожі;
Сови, дятли, чижі…
Тож як стрінеш непутящих,

Що біжать поза двором
Видирати гнізда в хащах, -
Ти відразу присором.

Учениця

Між дорослих і малечі
Пташка бачить все навкруг.
Дружно сяде нам на плечі,
Якщо ви їй справжній друг.
(Д. Білоус)

ІІІ. ПІДСУМОК ЗАХОДУ

Вчитель

- Ось і добігло кінця наше свято — День зустрічі птахів. Сьогодні ми не просто гралися й веселилися. Ми дізналися, як багато користі приносять птахи природі й людям, як важливо їх берегти та допомагати їм. Ми переконалися в тому, що маленька пташка може робить багато добра — захищає сад від шкідників, прикрашає весну дзвінкою піснею, приносить у світ більше життя й радості. Та найголовніше — тепер кожен із вас знає, що стати другом птахів може будь-хто. Для цього потрібно зовсім небагато. Створимо свою пам'ятку друзів птахів.

Робота у групах «Пам'ятка друзів птахів»

1. Не руйнуйте гнізда.

Гніздо — це дім птахів. Навіть якщо воно здається порожнім, чіпати його не можна.

2. Не турбуйте птахів під час гніздування.

Навесні та влітку не шуміть біля гнізд, не беріть до рук пташенят — пташки можуть їх покинути.

3. Підгодовуйте птахів узимку.

У холодну пору року розвішуйте годівнички та насипайте безпечний корм (насіння, крупи, несолоне сало для синиць).

4. Робіть і вивішуйте шпаківні.

Такі будиночки допомагають птахам знайти безпечне місце для гніздування.

5. Не засмічуйте природу.

6. Бережіть дерева й кущі.

7. Не ловіть і не тримайте диких птахів удома.

Птахи мають жити на волі — так вони приносять найбільшу користь природі.

Люби цей світ, моя дитино,
Свій рідний край, ліси, поля.
Турбуйсь про нього кожну днину,
Бо рідна це твоя земля.
Тут ти живеш і вчишся в школі,
Тут в тебе друзі і сім'я.
Не нищ нічого і ніколи -
Людина ж бо тобі ім'я!

Допоможи малій пташині,
Її ти вчасно погодуй.
Під силу це малій дитині,
Але нічого не марнуй.
Бо світ чарівний, наче казка,
Ти теж частиночка його.
Тож бережи цей світ, будь ласка,
Прийми до серденька свого.

Список використаних джерел

1. Загадки про птахів українською мовою. Джерело: https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-ptahiv-ukrayinskoyu-movoyu
2. Пташки летять. Джерело: https://krasotkina.com/
3. Стежка добра. Джерело: https://stegkadobra.blogspot.com/p/blog-page_13.html

Висновки. Проведення заходу сприяє формуванню екологічної свідомості та дбайливого ставлення до природи.